

Царук Аліна Сергіївна

Тупало Наталія Олександрівна

студентки групи Інс-11

кафедра документознавства та інформаційної діяльності

факультету політико-інформаційного менеджменту

наукова бібліотека Національного університету «Острозька Академія»

національний університет «Острозька академія»

**ІННОВАЦІЙНА МЕТОДОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ**

У статті досліджено поняття інноваційної методології, стратегію, тенденції та особливості її застосування в бібліотечній діяльності. Проаналізовано проблеми та перспективи впровадження інноваційних методів, зовнішні та внутрішні загрози.

Ключові слова: *інновація, нововведення, бібліотечна діяльність, інформатизація, тенденції розвитку.*

Tsaruk Alina Sergeevna

Natalia Alexandrovna Tupalo

students of the group INS-11

Department of Documentation and Information Activity

Faculty of Political and Information Management

Scientific Library of the National University «Ostroh Academy»

National University «Ostroh Academy»

**INNOVATIVE METHODOLOGY OF LIBRARY ACTIVITY:
PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF IMPLEMENTATION**

The article is researched the concept of innovative methodology, strategy, tendencies and consequences of its application in library activity. The article are analyzed the problems and perspectives of the introduction of innovative methods, external and internal threats.

Keywords: *innovation, novelty, library, activity, informatization, development trends.*

Постановка проблеми. Перш за все, бібліотечна інновація – це первинна та оригінальна ідея, або методика, яка виходить за межі існуючих і традиційних форм і становить новий підхід до організації бібліотечного обслуговування та технології управління бібліотекою [1]. Через неконтрольований потік інформації, бібліотеки повинні звернутися до інноваційних методів зберігання і синхронізації даних. На сьогоднішній день існують реальні і псевдоіновації, тобто такі, не помітні, зміни термінів або не критичне запозичення чужого досвіду. Через неможливість впровадження радикальних змін в систему бібліотеки, управління все частіше використовує псевдо інноваційні мінімальні методи покращення обслуговування, щоб продемонструвати розвиток інноваційних процесів в межах будь-якого розділу оформлення або функцій бібліотеки.

Слід зазначити, що в бібліотечній практиці вже зустрічається образ інноваційного менеджменту. Тобто, моніторинг, аналізування та практичне упорядкування інноваційних технологій і практик, мінімізація ризиків, та політика зацікавленості з боку бібліотеки повинні приєднуватися до практики роботи кожного керівника, який хоче бачити свою бібліотеку сучасною і розвиненою. Не є винятком, що впровадження інновацій допоможе більшості бібліотек вийти на високий рівень співробітництва з іншими бібліотеками світу.

На сьогодні уже існує значна кількість позитивних аспектів запровадження бібліотеки новою системою інтернет каталогів, яка буде зберігати данні про кожне видання, яке знаходиться, або згодом з'явиться на полицях бібліотеки. Але не слід забувати, що на цей період головною проблемою впровадження будь-якої системи інновацій в межах бібліотеки залишається фінансування. Головні питання, якими починають нехтувати при оцінці фінансування – це інноваційні технології, бо нема сенсу покладатися на майбутній потенціал, не маючи вдосконаленої системи навіть цього часу.

Тому перш ніж починати розвивати технології інновацій переважна кількість бібліотек робить крок назад і вирівнюють свою бібліотечну платформу, щоб потім використання нового впровадження не викликало в користувачів нерозуміння як ця система працює. Однак в інформаційному суспільстві, працівники бібліотеки повинні акцентувати увагу на використанні сучасних форм обслуговування користувачів, а не застарілих, таких, як видача книжок через каталоги та безліч фондів. Послуги на основі (ІТ) тобто сучасних технологій обслуговування мають бути обов'язковим складовим їхньої роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інноваційної методології діяльності бібліотек присвячено дослідження як вітчизняних так і зарубіжних науковців, серед яких варто виокремити: Козачок Л.М. [1] наукові доробки присвячені вивченню основних інноваційних послуг публічних бібліотек; (Н.І. Безручко) [3] в напрацюваннях досліджено сутність інновації як стратегії та умови розвитку бібліотеки; (Луньова І.Є.) [4] вивчала цільові програми та проекти в діяльності бібліотек: методику, складення та організацію роботи; (Бражникова С.А.) [5] проаналізувала досягнення та недопрацювання інноваційного процесу у бібліотечній справі; (Колесникова Т.) [6] охарактеризувала впровадження інноваційної моделі бібліотеки університету як чинник глибокої інтелектуалізації бібліотечної професії, (Орехова В.В.) [7] займалась дослідженням ролі бібліотек у формуванні інноваційної культури студентської молоді; (Кравчук Н.П., Лис Н.В.) [8] у наукових доробках розглядали нові форми та методи інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів у бібліотеці університету.

Метою статті є дослідити особливості інноваційних методів у бібліотечній діяльності, проблем та перспектив їх впровадження.

Метою дослідження зумовлено виконання таких **дослідницьких завдань**:

1. Ознайомити з наявними методами впровадження інноваційних технологій в діяльності бібліотек.

2. Дослідити проблеми впровадження інноваційних методів в роботі бібліотечних установ.

3.Запропонувати шляхи вирішення проблеми передбаченої розвитком інноваційної методології в бібліотечній роботі.

Виклад основного матеріалу: У зв'язку зі зростанням потоку інформації та розвитком сучасного суспільства функції бібліотек кардинально змінюються. Книгозбірні активно трансформуються з центрів накопичення та зберігання літератури у культурно-просвітницькі осередки, метою яких є надання інформаційних ресурсів та задоволення читацьких потреб громадян.

Інновації необхідні для будь-яких бібліотек, особливо для підтримки ефективного виконання базових функцій та задоволення потреб споживачів час комп'ютерних технологій. Ю.І. Буковецька у статті «Сучасні підходи до визначення сутності та класифікації інновацій» дає таке визначення даному поняттю: інновації або нововведення – це оригінальна та нестандартна ідея, кінцевим результатом якої є зміни, що забезпечують відхід від встановлених стандартів та розвиток нового, цікавого суспільству.[9] Значущість інновацій оцінюється їхнім кінцевим результатом. Що ж до інновацій у бібліотечній діяльності, то вони трактуються як створення нових ідей та засобів з метою покращення рівня бібліотечної роботи.

Викладачі Кам'янець-Подільського Національного університету ім. Івана Огієнка В.С. Прокопчук та Л.Ф. Філінюк у своїй статті «Традиції та інновації в діяльності бібліотек»[2] опублікували результати соціологічного-дослідження, учасниками якого стали працівники наукової бібліотеки ВНЗ. Відповідно до результатів опитування 93,75% респондентів серед головних ознак інноваційної діяльності на 1 місце поставили відповідність запитам читачів і прагнення поліпшити якість обслуговування, на друге – новизну роботи книгозбірні (81,25%), і на останнє – отримання бібліотекою прибутку. Роблячи висновок 87,5 % респондентів вказали на оновлення ресурсної і технологічної бази, комп'ютеризацію бібліотек та запровадження нових технологічних процесів.

Доцільно зазначити, що найголовнішим у проведенні інноваційної діяльності є створення сприятливих умов. Перш за все це особисте бажання персоналу до впровадження нестандартних ідей та зацікавленість у змінах,

підтримка новаторів(за можливості матеріальне або фінансове забезпечення), оскільки це є стимулом для подальшої реалізації власних ідей. Постійний пошук для просування власних проєктів.

Працівники бібліотек повинні постійно підвищувати рівень кваліфікації, для цього необхідно відвідувати майстер-класи, систему додаткового навчання, різноманітні програми з підвищення професійного росту. Постійне професійне спілкування сприятиме комунікативним процесам на практиці (спілкування з користувачами) підвищуватиме загальну обізнаність працівників.

На сучасному етапі становлення бібліотек заявляється необхідність подолати бар'єр суб'єктивізму, який формувався протягом десятиліть. У більшості людей бібліотеки асоціюються із замкнутим неосвітленим приміщенням та безкінечним гортанням сторінок старих книг. Основне завдання сучасної бібліотеки розвінчати цей міф. Перш за все необхідно комп'ютеризувати систему отримання та здачі книг (електронне бронювання, замовлення та здача). Довідкові послуги в режимі «chat» з метою економії часу, на випадок, щоб користувач, який не присутній у бібліотеці фізично, мав доступ до інформації про недавні надходження, кількість книг або міг задати декілька питань.

Важливу роль грає дизайн бібліотеки та обслуговування, типові кафедри видачі створюють умовний бар'єр у спілкуванні з персоналом бібліотеки. У бібліотеках можна організувати велику зону для читання та відпочинку, забезпечити бібліотеку столами та диванами для роботи, реалізувати безкоштовний Wi-Fi та точки доступу до Інтернету, для можливості швидкого задоволення інформаційної потреби користувачів.

Також неабияким інноваційним прогресом є об'єднання функцій абонементу та читальної зали: книги які видаються додому, по особливому маркуванні. У бібліотеках необхідно встановити камери відеоспостереження з метою збереження фонду книг та уникнення крадіжок. Однак працівники у свою чергу зобов'язані не допустити такого випадку.

Сучасні Інтернет технології допомагають значно спростити життя та зробити його більш комфортним. Але з'являється проблема фінансування та матеріального забезпечення впровадження даних технологій. Державна політика у галузі бібліотечної діяльності стимулює розвиток бібліотек шляхом розширення матеріальної бази. Сприяє науковим дослідженням шляхом матеріального заохочення працівників, створює програми для працівників з метою підвищення їх професіоналізму та професійної кваліфікації. Також більшість бібліотек функціонують за рахунок спонсорів, або ж є приватними інформаційними центрами.

Висновок: Проаналізувавши загальні тенденції впровадження інформаційної інновації серед бібліотек, з'ясовано, що на даному етапі розвитку структури надання бібліотечних послуг у державних та приватних середовищах, відношення до бібліотек кардинально змінюється. Не зважаючи на недосконалість ресурсів, за допомогою яких бібліотека розвивається, сьогодні можна прослідкувати декілька змін стосовно устрою бібліотек. Наприклад, покращення в сфері Інтернет обслуговування, поповнення Інтернет каталогів доступною для загального користування літературою. Однак, ще й досі наявні проблеми, що уповільнюють тенденцію розвитку цих складових, серед яких доцільно виокремити:

1. Невчасність запровадження нововведень стосовно обліку інформації, що спричиняє затримку в її отриманні користувачем.

2. Неможливість структуризації актуальної (нової) та застарілої (вже не вживаної) літератури, через що бібліотека складає враження застарілого осередка збереження книг.

3. Проблема фінансування і розмежування простору бібліотеки, що призводить до деактуалізації функцій бібліотеки.

Шляхами вирішення головних проблем можуть бути участь конкурсах та ярмарках ідей розвитку, проведення зустрічей з авторами, Інтернет, участь у системі додаткової освіти (курси підвищення кваліфікації, курси бібліотекаря, міжвідомчі і загальні конференції, бібліобрифінги, семінари, творчі

майстеркласи. Для привернення уваги інвестицій і користувачів всі заходи можуть бути основані на діяльності бібліотек зі сторони інформаційних осередків, або перенести їх більш в історичні центри зберігання інформації, що покаже важливість існування бібліотеки і перспективи її розвитку відносно до загального користування.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні послуги публічних бібліотек: метод.-поради / Терноп. Обл. універс. наук. б-ка, наук.-метод. від.; підгот. Л.М. Козачок ; ред. Г.Й. Жовтко. – Т.: [б. в.], 2012. – 22 с.
2. Бібліотека Кам'янець Подільського національного університету: роки становлення і розквіту: істор. нарис / В. С. Прокопчук, Л. Ф. Філінюк; Кам'янець Подільський національний університет, наукова бібліотека. – Кам'янець Подільський: Аксіома, 2009. – 284 с.
3. Інновації як стратегія і умова розвитку бібліотек: Консультація / Нац. б-ка України для дітей; авт.-уклад. Н.І. Безручко. – К., 2014. – 24 с.
4. Цільові програми і проекти в діяльності бібліотек: методика складання і організація роботи. Вип. 2 / упоряд. І. Є. Луньова ; Дніпропетров. обл. універс. наук. б-ка. – Дніпропетровськ : ЕНЕМ, 2006. – 70 с.
5. Інновації в бібліотеках: теоретичні та методологічні аспекти / С.А. Бражникова // Білогородська державна універс. наук. б-ка – Режим доступу: <http://www.bgunb.ru/bgunb/professional/bgb/2002/2/article1.html>.
6. Впровадження інноваційної моделі бібліотеки університету як чиннику глибокої інтелектуалізації бібліотечної професії / Т. Колесникова // Вісник книжкової палати. – 2012. – №11. – С.21-22.
7. Роль бібліотеки у формуванні інноваційної культури студентської молоді / В.В. Орехова // Сучасна бібліотека: філософія, інновації, якість роботи. – Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. – С.160-166.
8. Нові форми задоволення запитів читачів у відділі обслуговування науковою літературою / Н.П. Кравчук, Н.В. Лис // Сучасні проблеми діяльності

бібліотеки в умовах інформаційного суспільства. – Львів: Нац. ун-т «Львів політехніка», Наук.-техн. б-ка, 2013. – С.464-473.

9. Сучасні підходи до визначення сутності та класифікації інновацій / Ю.І. Буковецька // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський нац. економ. університет «Економічна думка», 2014. – Том 17. – №1. – С.32-37.